

OSOBITNÉ ČRTY ZODPOVEDNOSTI VO FINANČNOM PRÁVE

TOMÁŠ HULKÓ, JAKUB MALÝ

Masarykova univerzita, Právnická fakulta -- Univerzita Komenského,
Právnická fakulta

Abstract in original language

Vo všeobecnosti v súvislosti s náhradou škody platí, že medzi škodcom a poškodeným vzniká zodpovednostný vzťah. Avšak ak dôsledkom nesprávneho alebo nezákonného postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy vznikne škoda, zodpovednostný vzťah vznikne medzi štátom a poškodením.

Ak štát už uhradil náhradu škody v plnej výške, môže za podmienok stanovených v zákone žiadať regresnú náhradu od konkrétneho subjektu, ktorý vznik škody zaviniel. Regresná náhrada však nemá zodpovednostný, ale iba postihový charakter. Vzniká tak anomália, že voči subjektom verejnej správy *de facto* nie je možné vyvodit' zodpovednosť za ich konanie.

Key words in original language

Finančné právo, regulácia, zodpovednosť, regresná náhrada, hospodárnosť

Abstract

In general, in case of *cas fortuit*, the responsible has liability for reparations. However, if the damages are the result of improper or unlawful conduct or decisions of state organizations the state has liability for reparations.

If the state has paid the compensation for damages a regress claim can be initiated against the actual subjects who were responsible for the improper or unlawful conduct or decision. Claiming regress is not responsibility related it is only a disciplinary administrative action. This leads to a situation, where state employees *de facto* aren't taking any responsibility for their actions.

Financial law, regulation, responsibility, regress claim, economic efficiency

1. ÚVOD

Dodnes často počuť typickú tézu skorých deväťdesiatych rokov minulého storočia, že štát je zlý vlastník. Nedávno prebiehali oslavy dvadsiateho výročia nežnej revolúcie. Po páde komunistického režimu sa začala kontroverzná éra privatizácie. Po evidentnom zlyhaní riadeného hospodárstva sme začali stavať zmiešanú ekonomiku, kde trh mal byť hlavným regulačným činiteľom. Odpredaj veľkej väčšiny štátneho majetku bola nevyhnutná, ale počas integrácie do európskych štruktúr sme mohli

vidieť, že téza podľa ktorého štát je zlým vlastníkom, nie je absolútna a neplatí pre každý štát.

Najlepšie príklady sú privatizované podniky, ktoré sa dostali do rúk obchodných spoločností, ktorých majoritným vlastníkom je cudzí štát. Ako je to možné, že kým niektoré štáty vedia štátne podniky prevádzkovať tak úspešne, že aj v medzinárodnom obchode tvoria neraz reálnu konkurenciu nadnárodným spoločnostiam, tak iné štáty ani bežnú prevádzku svojich podnikov nie sú schopné zabezpečiť? - Je to páľčivý problém, zvlášť v období súčasnej ekonomickej krízy. Preto prezentovaný článok bude venovaný skúmaniu tejto anomálie.

2. CIEĽ A METÓDY

Zámerom tohto príspevku je hľadať dôvody nehospodárnosti nakladania verejnými financiami v spôsobe regulácie. Pre finančno-právnu reguláciu je typická aplikácia modifikovanej administratívno-právnej metódy. V praxi sa to prejavuje tým, že dohľad je zameraný na skúmanie správnosti a legálnosti postupov a nie na hodnotenie ich ekonomickej výnosnosti.

Ako už v úvode bolo uvádzané trh predstavuje v našom spoločenskom zriadení prvotný regulačný faktor. Trh zabezpečuje prosperitu ekonomicky výkonných subjektov a zánik neprosperujúcich subjektov, kvôli tomu nie je potrebné skúmať efektívnosť rozhodnutí jednotlivých podnikateľov. Stačí ak štát určí zákonné medze v rámci ktorých je možné podnikateľ.

Avšak v prípade vykonávateľov správy verejných financií je potrebné zohľadniť aj ekonomickú efektívnosť ich konania. Ide o osobitnú črtu zodpovednosti, ktorým sa vyznačujú vykonávatelia správy verejných financií.

V prípade, ak subjekt vykonáva správu verejných financií nevykonáva činnosť vo vlastnom mene, ale v mene štátu, prípadne orgánu vykonávajúcu finančnú správu. Pritom sa jeho činnosť realizuje v tom istom prostredí, kde k efektívnosť dochádza na základe samo regulujúcich mechanizmov.

Keďže podnikateľ realizuje svoju činnosť za účelom dosiahnutia zisku je vysoko motivovaný skúmať predovšetkým ekonomickú výnosnosť svojich rozhodnutí. V najhoršom prípade ho postihne bankrot a bude eliminovaný z podnikateľského prostredia priamo následkami svojej činnosti.

Keď niekto nehospodárne nakladá s verejnými financiami ohrozuje verejný záujem. Pritom je predstaviteľné, že pri nehospodárnom nakladaní s verejnými financiami sú z hľadiska práva všetky postupy správne a legálne. Treba brať ohľad aj na to, že nemožno z objektívnych dôvodov od nikoho očakávať, aby predvídal vývoj na trhu. Napriek tomu ide o neopomenuteľný faktor, ktorý musí byť zohľadnený pri správe verejných financií.

Cieľom článku je vychádzajúc zo všeobecno-teoretického kontextu metódou komparatistiky dospieť k záveru, či sú ustanovenia vnútroštátneho charakteru dostačujúce na motiváciu úradníkov spravujúcich verejné financie, skutočne nakladať hospodárne s týmito zdrojmi.

3. TEORETICKÝ KONTEXT

Pred porovnaním konkrátnych ustanovení rôznych právnych poriadkov týkajúcich sa zodpovednosti pri správe verejných financií je potrebné určiť ich miesto vo všeobecno-teoretickom kontexte. Finančné právo sa vo všeobecnosti považuje za samostatné právne odvetvie. V tomto zmysle ho vymedzil aj Viktor Knapp, jeden z významných právnych teoretikov XX. - ho storočia: „*Finanční právo je svou povahou specifickou součástí práva správního, jeho zvláštností je však odlišují do té míry, že je většinou považováno (a i u nás bylo již v předmnichovské republice považováno) za samostatné právní odvětví.*“¹

Napriek tomu teória práva nedisponuje presnou definíciou, čo vlastne pod pojmom finančné právo rozumieme. Z toho vyplýva aj jeho nekodifikovanosť, keďže bez presnej definície nie je možné ohraničiť oblasť finančného práva. Z povahy finančno-právnej regulácie, však vyplýva, že presné vymedzenie odvetvia finančného práva nie je potrebné. Pri niektorých iných právnych odvetviach môže byť povaha ich vzájomného pôsobenia taká, že je nutné vymedziť kde sa jedno končí a začína druhé. Typický príklad predstavuje vzťah občianskeho a trestného práva. Spôsob regulácie, prvotná funkcia ich noriem je taká odlišná, že aplikácia inštitútov jedného z nich svojou podstatou vylučuje aplikáciu druhej. Opak je pravdou pri finančnom práve, keďže normy a akty finančného práva vo väčšine prípadov svojou aplikáciou priam napomáhajú realizovaniu alebo zabezpečeniu prvotných funkcií inštitútov iných právnych odvetví. V niektorých prípadoch právna regulácia iných odvetví podmieňuje realizáciu svojej prvotnej funkcie uskutočnením určitého finančného aktu, alebo existenciou danej finančno-právnej skutočnosti.

Môžeme *de facto* konštatovať prejavenie sekundárnej finančno-právnej funkcie. Napríklad občiansky súd nezačne konanie, kým poplatok určený podľa príslušného zákona nebol uhradený. Z toho je zrejmé, že striktné oddelenie finančného práva od iných právnych odvetví, by pravdepodobne nebolo účelné. Predsa je možné aspoň za účelom vedecko-teoretického bádania z hľadiska predmetu skúmania a metodológie určiť, čo vlastne finančné právo predstavuje.

¹ Právník č. 11 (CXXIX), roč.11, Ústav státu a práva ČSAV, Academia Praha 1990, s. 966.

4. ROZDELENIE FINANČNÉHO PRÁVA PODĽA PREDMETU A METODOLÓGIE

Podľa Petra Mrkývku² predmet skúmania finančného práva je možné vymedziť ako špecifické spoločenské vzťahy, ktoré vznikajú a realizujú sa v procese tvorby, rozdeľovania a užívania verejných peňažných fondov, alebo ktoré sa uskutočňujú v rámci peňažného systému. Z toho je zrejmé, že vzťahy, ktoré tvoria predmet finančno-právneho skúmania možno rozdeliť na dve hlavné, svojou povahou veľmi odlišné, subsystemy. Ide o správu verejných financií a správu peňažného systému. Tieto dve subsystemy spája do jedného celku predovšetkým to, že sa jedná o vzťahy súvisiace s peniazmi (o peňažné vzťahy) a to, že regulácia týchto vzťahov má verejnoprávny charakter.

Odlišnosť spočíva v cieľoch predmetných regulačných postupov. V prípade správy verejných financií ide o zaistenie materiálnych predpokladov pre fungovanie verejného sektoru. V prípade správy peňažného systému je cieľom regulácie predovšetkým mena a jej fungovanie, ale aj fungovanie finančného trhu. Finančné právo môžeme rozdeliť jednak na fiškálnu časť, kam patrí rozpočtové právo, daňové právo, colné právo a oblasť verejných výdavkov. Potom nefiškálnu časť tvorí menové právo, devízové právo, a subsystemy upravujúce verejnoprávny dohľad nad finančným trhom.

Okrem toho je možné charakterizovať finančné právo podľa metódy právnej regulácie, ako sa uvádza u Petra Mrkývku: „*Obecně metoda právní regulace navazuje na předmět právní regulace, neboť určuje, jakým způsobem předmět regulace je regulován. Jak tedy dané odvětví práva působí na společenské vztahy ve sféře jeho zájmu. S ohledem na zařazení materie finančního právo do veřejného práva a s ohledem na charakter jeho předmětu je metoda uplatněná ve finančním právu metodou veřejnoprávní, vyjadřující převahu subjektů reprezentujících veřejnou moc nebo alespoň veřejný zájem a nerovnost druhého subjektu, který je povinen legitimní a legální mocenského subjektu strpět i proti svému zájmu a své vůli.*“³

Keďže odvetvia správne právo a finančné právo sa nedajú od seba oddeliť, pri určovaní predmetu skúmania finančného práva, je dôležité určiť, čo je predmetom regulácie finančno-právnej a čím sa to odlišuje od správno-právnej regulácie. Možno konštatovať, že v prostredí verejnej správy dochádza k realizácii finančno-právnej regulácie vtedy ak subjekt v rámci výkonu verejnej správy spravuje objekt, ktorý je regulovaný finančným právom. V takom prípade predmetom správneho práva je samotná verejná správa, a predmetom finančného práva je predmet verejnej správy.

² Porovnaj: Mrkývka P.: Finanční sráva – součást realizace finančního práva Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008

³ Mrkývka P.: Finanční sráva – součást realizace finančního práva Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, s. 4, 2008

V prostředí veřejnej správy teda ide z metodologického hľadiska o syntézu metód finančného a správneho práva z čoho výrazne vyplýva na administratívny charakter finančno-právnej metódy regulácie.

V prípade správy verejných financií možno konštatovať, že ide o verejnú službu týkajúcej sa verejno-peňažných fondov. Regulácia sa prejavuje v systéme týchto fondov predovšetkým regulovaním príjmov, regulovaním procesu rozdeľovania, prerozdeľovania a regulovaním spôsobu užívania statkov verejnoprávneho charakteru. Najdôležitejšiu úlohu v správe verejných financií má ministerstvo financií.

Výkonom verejnej správy nad verejnými financiami je poverený každý, kto prijíma peniaze v mene štátu alebo inej verejnoprávnej korporácie a pritom sa nejedná o úhradu súkromnoprávných plnení ale oprávnenie prijímať tieto peniaze vyplýva priamo z finančno-právnych noriem. Platí, že za verejné peniaze sú považované tie statky, na ktoré má nárok verejný sektor a do tej doby kým tento nárok trvá. Medzi vykonávateľov verejnej správy nad verejnými financiami možno zahrnúť i tých, ktorí spravujú verejné výdavky, inými slovami vydávanie peňazí z verejných peňažných fondov.

Pritom každý má postavenie inštitúcie vykonávajúcej verejnej správy nad verejnými financiami kto za primeraného použitia metódy administratívnej regulácie v spojení s príslušnou metódou finančno-právnej regulácie pôsobí na verejné financie v rámci procesu ich tvorby, rozdeľovania, prerozdeľovania a užívania statkov verejnoprávneho charakteru.

5. ZODPOVEDNOSŤ PRI SPRÁVE VEREJNÝCH FINANCIÍ

Z hore uvedeného vyplýva, že medzi subjektov vykonávajúcich správu verejných financií môžeme zaradiť veľký počet inštitúcií a orgánov. Ako aj iné normy verejnoprávneho charakteru aj normy finančného práva sa vyznačujú prevažne kogentným charakterom. Pri finančno-právnej regulácii je treba brať ohľad aj na iné skutočnosti, ako pri iných oblastiach, kde sa aplikuje metóda administratívno-právna. Veľmi výstižne to vyjadril Petr Mrkývka cit.: „*Vzhledem k provázanosti předmětu finančněprávní regulace s ekonomikou je účelné a potřebné na místo striktního vymezení vzoru chování vymezit meze či vytvořit prostor pro využití vhodných ekonomických nástrojů, stimulů, ale také v procesu vlastního uvážení provést volbu a aplikaci vlastních strategických postupů, respektujících zákonné meze, principy, cíle a účel regulace a to včetně uplatnění mocenského zhodnocení legálnosti a správnosti postupu, nikoliv však jeho ekonomické efektivity.*“⁴

⁴ Mrkývka P.: Finanční správa – součást realizace finančního práva Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, s. 5 2008

Určite sa môžeme s týmto tvrdením stotožniť, čo sa týka subjektov podriadeným vykonávateľom finančnej správy. Avšak v prípade vykonávateľov správy verejných financií je potrebné zohľadniť aj ekonomickú efektivitu ich konania. Tu vzniká základný rozdiel, medzi podriadenými subjektmi a nadriadenými v rámci výkonu verejnej správy.

Pokiaľ trh ako nástroj regulácie, alebo konkurenčné prostredie, ako samo regulujúci systém zabezpečuje prosperitu ekonomicky výkonných subjektov a na druhej strane zánik neprosperujúcich subjektov nie je potrebné skúmať efektívnosť rozhodnutí jednotlivých podnikateľov, keďže za neblahé následky svojich konaní znášajú zodpovednosť. Ako to hovorí aj § 2 ods. 1 Obchodného Zákonníka cit.: *„Podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.“*

Na druhej strane ak subjekt vykonáva správu verejných financií nevykonáva činnosť vo vlastnom mene, ale v mene štátu, prípadne orgánu vykonávajúcu finančnú správu. Pritom sa jeho činnosť realizuje v tom istom prostredí, kde k efektívizácií dochádza na základe samo regulujúcich mechanizmov. Keďže podnikateľ realizuje svoju činnosť za účelom dosiahnutia zisku je vysoko motivovaný skúmať predovšetkým ekonomickú výnosnosť svojich rozhodnutí. V najhoršom prípade ho postihne bankrot a bude eliminovaný z podnikateľského prostredia priamo následkami svojej činnosti. Treba ešte dodať, že vo väčšine prípadov podnikateľov, ktorý sa dostali do uvedenej situácie postihuje zvlášť aj štát. Napr. konateľov spoločností, ktorý sa dostali do likvidácie alebo konkurzu, zákazom činnosti alebo inými postihom nemajetkovej povahy.

Keď niekto nehospodárne nakladá s verejnými financiami, nielenže ohrozuje verejný záujem, ale nehrozí mu prakticky žiadna sankcia. Možno konštatovať, že ustanovenia vnútroštátneho charakteru v prípade Slovenska a čiastočne aj Česka nie sú dostačujúce na motiváciu úradníkov spravujúcich verejné financie skutočne nakladať hospodárne s verejnými financiami.

6. POROVNANIE ČESKEJ A SLOVENSKEJ PRÁVNEJ ÚPRAVY

Inštitút, ktorý možno chápať ako analógiu bankrotu vo verejnej správe, čiže vyvodenie osobnej zodpovednosti za nesprávne nakladanie s verejnými financiami, má svoju obdobu tak v českom, ako aj v slovenskom právnom poriadku.

V podstate sa jedná o možnosť štátu žiadať regresnú náhradu od úradníkov, ktorá by mala motivovať jednotlivých úradníkov dodržiavať predpisy. Treba však zdôrazňovať, že ne ide o zodpovednostný vzťah a o náhradu škody, keďže obdobný vzťah existuje iba medzi štátom a poškodeným, ako to vyplýva aj z článku Františka Miklíka cit.: *„Štát totiž škodu nespôsobil. Spôsobili ju uvedení dlžníci svojím nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom. Vzťahy medzi nimi a priamym*

poškodeným Zákon neupravuje. Zodpovednostný vzťah existuje len medzi štátom a poškodeným. Vzťah medzi štátom a postihovaným orgánom nie je vzťahom zodpovednostným. Regresná náhrada nie je preto náhradou škody, ale postihovým nárokom štátu.“⁵

V rovine platnej právnej úpravy vznik možnosti štátu žiadať regresnú náhradu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je definovaná v §17 ods. 1 Zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenou pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úředním postupem č. 82/1998 Sb. cit.: *„Nahradil-li stát škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nebo poskytl-li ze stejného důvodu zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, může požadovat regresní úhradu“* V slovenskej právnej úprave tohto inštitútu nachádzame obsahovo veľmi podobné ustanovenie v §21 ods. 1 Zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov č. 514/2003 Z.z. nasledovným spôsobom cit.: *„Právo štátu a územnej samosprávy na regresnú náhradu vznikne iba vtedy, ak bola škoda uhradená.“*

Pre prehľadnosť uvedieme výpočet skutočností, ktorých naplnenie musí byť preukázané v súvislosti so vznikom oprávnenia žiadať regresnú náhradu v Česku a na Slovensku.

1. Došlo ku škodovej udalosti - Vznikla škoda
2. Došlo k nezákonnému alebo nesprávnemu postupu orgánu, ktorý vykonáva verejnú správu
3. Preukázalo sa príčinná súvislosť medzi vznikom škody a postupom orgánu
4. Súd preskúma kauzálny nexus a právoplatne rozhodne, že poškodenému patrí náhrada škody
5. Štát uhradí poškodenému náhradu škody v plnej výške alebo orgán verejnej správy uhradí regresnú náhradu štátu.

V optimálnom prípade po naplnení týchto skutočností je možné postihovať priamo osobu, ktorá svojim konaním škodu spôsobila. Ďalšie kritériá vzniku práva žiadať regresnú náhradu však nájdeme pri vymedzení subjektov, ktoré a voči ktorým je možné uplatniť inštitút regresnej náhrady.

⁵ Justičná revue č. 11, Problémy zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci – 2. časť. / XI. Regresná náhrada roč. 2004 s. 1247

Ako príklad uvedieme ustanovenia, ktoré sa týkajú zamestnancov osôb proti ktorým štát už uplatnil regresnú náhradu § 17 ods. 4 Zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenou pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úředním postupem č. 82/1998 Sb.cit.: „*Je-li podle tohoto ustanovení uplatněn nárok na regresní úhradu proti osobě, u níž účast na výkonu veřejné moci náležela k povinnostem vyplývajícím z pracovního poměru nebo z poměru mu na roveň postaveného anebo z poměru služebního, řídí se výše regresní úhrady zvláštními předpisy*“ a §22 ods. 3 Zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov č. 514/2003 Z.z. cit.: „*Fyzické osoby, právnické osoby, verejnoprávne inštitúcie, záujmová samospráva, štátne orgány, obce a vyššie územné celky, voči ktorým si štát uplatnil regresnú náhradu podľa tohto zákona, sú povinné po jej uhradení uplatniť voči zodpovedným zamestnancom, ak škoda bola spôsobená ich zavinením, nárok na náhradu škody podľa osobitných predpisov.*“. Zákon, v obidvoch právnych úpravách odkazuje na Zákonník práce a v slovenskej právnej úprave aj na Zákon o štátnej službe. V týchto zákonoch nájdeme ďalšie ustanovenia, ktoré ďalej obmedzujú inštitút regresnej náhrady stanovením maximálnej výšky plnenia, ktoré je možné od osoby žiadať.

Ťažkopádna regulácia má za následok, že kým účastníci obchodno-právnych vzťahov sú priamo zodpovední za svoje konanie a znášajú pri nedodržaní predpisov sankcie a nepriaznivé následky svojich ekonomicky nevýhodných rozhodnutí, vykonávatelia verejnej správy nie sú prakticky vôbec konfrontovaní nepriaznivými následkami svojich rozhodnutí.

Vo verejnej správe na rozhodovaní sa podieľajú väčšinou fyzické osoby, ktorí zastávajú dočasné funkcie, napr. starosta je štatutárnym orgánom obce iba 4 roky. Hore uvedený proces je prakticky nemožné ukončiť v dohľadnom čase, v horizonte pár rokov. Celá nadstavba regulácie prostredníctvom regresnej náhrady, čiže postihovanie osôb, ktorý svojim faktickým konaním spôsobili škodu stráca opodstatnenie, keďže nenaplnia svoj účel a cieľ. Nápravnú funkciu náhrady škody smerom poškodenému už naplnil štát alebo konkrétny orgán, bez toho nevznikne ani právo žiadať regresnú náhradu. Odškodnenie žiadané štátom alebo orgánom vykonávajúcej verejnej správy po viacročnom konaní pred súdom a správnymi orgánmi od fyzickej osoby nastáva pomerne zriedka. V prípade, ak predsa je ochotná fyzická osoba nahradiť ujmu štátu, väčšinou nemožno od neho kvôli pracovnoprávnym a iným ustanoveniam žiadať odškodné v plnej výške a čiastka, ktorá sa vyberie málokedy postačí na pokrytie nákladov samotného konania. V tejto súvislosti je možné uviesť ďalší citát Františka Miklíka cit.: „*K celej úprave regresnej náhrady v §§ 21, 22 Zákona možno teda konštatovať, že vzhľadom na jej obmedzenia prevažná časť škôd hradených štátom nebude voči orgánom a prevažná časť regresných náhrad nebude voči zodpovedným zamestnancom vôbec uplatňovaná a opak bude len výnimkou. Štát bude za škody nielen*

zodpovedný, ale ich aj definitívne poniesie. Podľa dôvodovej správy k §§ 21 až 24 treba usudzovať, že toto nebol zámer návrhu Zákona.“⁶

7. ZÁSADA RIADNEHO FINANČNÉHO HOSPODÁRENIA

Uvedený systém vyvodenia zodpovednosti je predovšetkým administratívno-právneho charakteru a nepreskúmava ekonomickú efektívnosť, alebo hospodárnosť jednotlivých úkonov regulovaných subjektov iba legálnosť a správnosť konania. Pritom nezahŕňa dôležitý faktor hospodárnosti, ktorý v čase globalizácie nie je možné prehliadnuť. Na túto skutočnosť reaguje úijná legislatíva zakotvením zásady riadneho finančného hospodárenia priamo do všeobecno-záväzných predpisov. Týmto spôsobom sa stáva hospodárne nakladanie verejnými financiami predpokladom legálnosti konania subjektu vykonávajúcu správu verejných financií.

V Nariadení Rady č. 1605/2002 z 25. júna 2002 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Európskych spoločenstiev je zakotvená zásada riadneho finančného hospodárenia 1. časť, 2. hlava, 7. kapitola článok 27 cit.: *„Rozpočtové prostriedky sa používajú v súlade so zásadou riadneho finančného hospodárenia, t. j. v súlade so zásadami hospodárnosti, účelnosti a efektívnosti. Zásada hospodárnosti požaduje, aby zdroje, ktoré používa orgán na výkon svojich činností, boli dané k dispozícii v správnom čase, vo vhodnom množstve a kvalite a za najlepšiu cenu. Zásada účelnosti sa týka najlepšieho vzťahu medzi využívanými zdrojmi a dosiahnutými výsledkami.“*

Z Nariadenia Rady č. 1605/2002 z 25. júna 2002 je zrejmé, že hospodárnosť použitia verejných financií je právom chránený verejný záujem. Hospodárnosť je, ale abstraktný pojem a vždy treba aplikovať na konkrétnu situáciu alebo postup. Preto pri činnostiach, na ktoré sú použité zdroje z úijného rozpočtu, sa stanovujú ciele podľa ods. 3 článku 27 1605/2002 ES cit.: *„Pre všetky typy činností, na ktoré sa vzťahuje rozpočet, sa stanovujú špecifické, merateľné, dosiahnuteľné, súvisiace a časovo ohraničené ciele. Dosahovanie týchto cieľov sa monitoruje na základe ukazovateľov výkonnosti pre každú činnosť a orgány vynakladajúce rozpočtové prostriedky poskytujú informácie rozpočtovému orgánu.“*

8. ZÁVER

Na záver možno konštatovať, že aj pri dodržiavaní všetkých predpisov, zohľadňujúcich všetky princípy finančnej správy, môže sa určitý finančno-právny akt ukázať, ako ekonomicky nevýhodný. Nedávne diania na

⁶ Justičná revue č. 11, Problémy zodpovednosti štátu za škodu pri výkone verejnej moci – 2. časť. / XI. Regresná náhrada roč. 2004 s. 1247

svetových trhoch potvrdili, že pohyby na burzách nie sú predvídateľné. Je zrejmé, že z objektívnych dôvodov nemožno vyvodit' za ekonomicky nevýhodné postupy a konania trestnoprávne následky pre daný subjekt. Únijná legislatíva používa preto pojem nezrovnalosť. Zodpovednosť za vznik nezrovnalosti má však inú povahu ako trestnoprávna, je jednoduchšie vyvoditeľná a vzťahuje sa priamo k úradníkovi.

Nakoniec je možné konštatovať, že nástroje potrebné k motivácii úradníkov k hospodárnemu nakladaniu s verejnými financiami na únijnej úrovni sú už roky prítomné a funkčné. Preto za účelom zvýšiť efektivitu verejnej správy, by bolo zrejme užitočné tieto nástroje zabudovať aj do vnútroštátnych zákonov. Nie je to jednoduchá úloha. Vybudovať funkčný systém so špecifickými merateľnými, dosiahnuteľnými, súvisiacimi a časovo ohraničenými cieľmi žiada plné nasadenie a udržiavanie neustáleho dialógu s odborníkmi. Je to však úloha zvládnuteľná a v prípade, ak sa chce štát zbaviť imidžu zlého vlastníka, nevyhnutná.

Literature:

- Právnik č. 11 (CXXIX), roč.11, Ústav státu a práva ČSAV, Academia Praha 1990, s. 966.
- Mrkývka, P. Finanční správa – součást realizace finančního práva. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2008
- Justičná revue č. 11, Problémy zodpovednosti státu za škodu pri výkone verejnej moci – 2. časť. / XI. Regresná náhrada roč. 2004 s. 1247

Contact – email

Hulko@mail.muni.cz; Jmaly@dlmu.sk